

Bra att veta – Sommarens faror - ormbett

ORMBETT

Huggormen (*Vipera Berus*) är den enda vilt förekommande giftormen i Skandinavien. Giftet innehåller bl a en blandning av enzymer (t ex proteaser, fosfolipaser, hyaluronidas) som själva ger skada lokalt men som även sätter igång frisättningen av en massa kroppsegna substanser som bidrar till effekten av ett huggormsbett (t ex histamin, prostaglandiner, bradykinin).

En huggorm kan producera tillräckligt med gift för att döda en människa och det har förekommit att så stora djur som nötkreatur har avlidit efter att huggormsbett. När en huggorm biter så anpassar den mängden gift som den sprutar in i förhållande till omständigheterna. Om ormen dödar ett byte så anses den spruta in mer gift än om den t ex biter i självförsvar. Man har t o m sett bett utan gift. De flesta bett på hund och katt ser man mellan april och november. Det är mest unga djur (under 4 år) som råkar ut för ormbett och det verkar vara lite vanligare att hondjur blir bitna än hanar. Vanligast är att hundar och katter blir bitna i ansiktsregionen eller i tassarna.

Det som händer efter ett huggormsbett är att man får en blödning i området, vätska sipprar ut i vävnaden, man får ödem och inflammation som ger en mycket kraftig svullnad. Ofta ser man även en missfärgning av huden. Frisättningen av många kroppsegna substanser som svar på giftet kan ge generella symptom såsom kräkningar, diarré och buksmärta. Ibland kan det utvecklas spasm i luftrören och djuret får svårt att andas. Man kan även se ökad puls, blodtrycksfall och till och med chock. Ibland får man påverkan på nervsystemet, njurarna och även blodbilden kan förändras genom att de röda blodkropparna kan börja brytas ner. Dessa symptom brukar komma inom några timmar efter bettillfället.

En kort tid efter ormbettet, oftast inom en timme så blir djuren trötta och matta. De vill lägga sig och inte röra på sig. Samtidigt kommer svullnaden. Om de blivit bitna i halsregionen kan andningen bli ansträngd.

Behandlingen går ut på att minimera skadan som giftet orsakar. Man bör därför försöka begränsa spridningen av giftet i kroppen och det gör man genom att hålla den bitna kroppsdel stilla och hålla hela djuret stilla så att blodtrycket inte höjs och att blodcirkulationen inte ökar.

Tidigare har kortison använts för att behandla ormbett men detta har blivit omdiskuterat på senare tid. På kliniken ges oftast vätska i form av dropp och man kan även behöva ge sk kolloidala lösningar för att motverka kraftigt blodtrycksfall. Om allmäntillståndet och andningen blir kraftigt påverkade kan det bli nödvändigt att ge specifikt huggormsserum (reserveras dock till de allvarligare fallen och används sällan även inom humanvården).

Svullnaden når sin maximala storlek inom 48 timmar och försvinner sedan inom loppet av flera dagar.

De första 2 veckorna bör hunden ta det lugnt och endast gå ut för att uträtta sina behov och sedan gå in igen. Katter hålls inomhus med en kattlåda. Muskelaktivitet bidrar till spridningen av giftet och eftersom giftet kan ha orsakat skador på de inre organen som t ex hjärtat och njurarna så vill man ge dessa en chans att läka innan hunden gör något ansträngande.

De flesta hundar och katter återhämtar sig bra efter ett huggormsbett men några få procent blir så sjuka att de avlider. Man har även sett hundar som mått bra i flera dagar och sedan plötsligt avlidit pga hjärtpåverkan. De som dör är vanligen inte de djur som blivit bitna i nosen utan de som blivit bitna i tassar och framben. Man anser att detta beror på att muskelarbetet i benen gör att giftet sprids mer effektivt. Det är därför mycket viktigt att de djur som blivit bitna i extremiteterna hålls så stilla som möjligt. Enstaka fall som har blivit bitna i halsen har fått kraftiga blödningar i området men det är mycket sällan som djur kvävs till döds pga svullnaden i halsen.

Under rehabiliteringstiden bör man kontrollera att hundens kroppsfunktioner fungerar normalt, dvs normal aptit och vattenintag, normal urinering och normal avföring.

Det rekommenderas sedan att man efter ca 2v tar ett blodprov för att kontrollera funktionen på de inre organen (lever och njure) och eventuellt ett EKG för att se om hjärtat har skadats.